

Rutine for utførelse av aktsomhetsvurderinger

Versjon	2.0
Informasjonsklassifisering	Åpen
Dato	Juni 2026

Bakgrunn og formål

Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (Åpenhetsloven) trådte i kraft fra 1.7.2022. Loven pålegger større virksomheter å kartlegge om og hvor det er risiko for å bryte menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold og sette inn tiltak for å unngå dette. Det skal årlig innen 30.06 publiseres en aktsomhetsvurdering som skal omhandle utførelse og redegjørelse av arbeidet med åpenhetsloven.

Rutinen skal sikre at Sparebank 1 Hallingdal Valdres overholder sine plikter i Åpenhetsloven og danner grunnlaget for SpareBank 1 Hallingdal Valdres aktsomhetsvurderinger. SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal gjennom all sin virksomhet bidra til bærekraftig utvikling og jobbe systematisk med å sikre at ikke selskapet bidrar til negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og ikke under noen omstendighet utøve virksomhet som strider mot respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Omfang

Rutinen er gjeldende for SpareBank 1 Hallingdal Valdres.

Aktsomhetsvurderingene gjennomføres etter prinsippene om risikobasert tilnærming og forholdsmessighet, og omfatter alt virksomheten selv utfører som en del av driften til virksomheten, både aktiviteter og produktlinjer. For morselskaper i et konsern vil virksomhetens egen aktivitet også inkludere aktiviteten til alle datterselskapene, uavhengig av hvor i verden disse er registrert.

Definisjoner

Grunnleggende menneskerettigheter	De internasjonalt anerkjente menneskerettighetene som følger av blant annet FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966, samt ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet.
Anstendig arbeidsforhold	Arbeid som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter, helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, og som gir en lønn å leve av.
Leverandørkjede	Ethvert ledd av leverandører og underleverandører som leverer eller produserer varer, tjenester eller andre innsatsfaktorer som inngår i virksomhetens levering av tjenester eller produksjon av varer fra råvarestadiet til ferdig produkt.
Forretningspartner	Enhver som leverer varer eller tjenester direkte til virksomheten, men som ikke er en del av leverandørkjeden. Dette omfatter alle som har et direkte kontraktsforhold med virksomheten, men som ikke leverer varer eller tjenester som er en del av virksomheten

	sin produksjon. Eksempelvis leverandør av kontorrekvisita eller et reklamebyrå.
Forholdsmessighet	Forventninger til aktsomhetsvurderinger er avhengig av virksomhetens størrelse, art og konteksten virksomheten jobber i.
Risikobasert tilnærming	Arbeidet som en virksomhet iverksetter i aktsomhetsvurderingen, bør samsvare med alvorlighetsgraden og sannsynligheten til den negative påvirkningen. Ved høy sannsynlighet og alvorlighetsgrad, kreves mer omfattende aktsomhetsvurderinger.

Ansvar og roller

Styret

Styret skal påse at virksomheten til enhver tid har oppdaterte retningslinjer for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger slik at banken er i stand til å motvirke forhold som fører til brudd på menneskerettigheter eller ivaretagelsen av anstendige arbeidsforhold forbundet med all virksomhet i eller tilknyttede parter til selskapet. I tillegg innebærer styrets ansvar å sørge for at selskapets strategiske beslutninger samsvarer med ivaretagelsen av et ansvarlig næringsliv.

Styret skal signere redegjørelse for aktsomhetsvurderinger, som beskriver hvordan selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar i tråd med denne rutinen. Redegjørelsen skal offentliggjøres for allmennheten jf. Regnskapsloven § 3-3c.

Ledergruppen

SpareBank 1 Hallingdal Valdres ledergruppe er ansvarlig for å utarbeide retningslinjer og gjennomføring av risikoanalyser, og det løpende arbeidet med å ivareta menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt gjennomføring av motvirkende tiltak. Ansvarer inkluderer retningslinjer for oppfølging av leverandører og forretningsforbindelser. Ledelsen har også ansvaret for kommunikasjon til involverte parter/andre ansatte i sitt selskap.

Controller bærekraft

Controller bærekraft har ansvaret for å utarbeide den årlige rapporten for aktsomhetsvurderinger. Controller Bærekraft skal sammen med bankens fagansvarlige besvare eventuelle innsynshenvendelser for å ivareta selskapets informasjonsplikt.

Ansatte

Bankens HR-avdeling er ansvarlige for at banken jobber systematisk for å sikre anstendige arbeidsforhold og anstendige arbeidsrettigheter i egen virksomhet og hos innleide arbeidere. Alle med leverandørsansvar har oppfølgingsansvar og ansvar for å kommunisere forventningene til leverandører og forretningspartnere skriftlig. Alle ansatte har ansvar for å utøve sin rolle i tråd med Åpenhetsloven, og varsle til nærmeste leder dersom brudd på denne rutinen avdekkes.

Aktsomhetsvurderinger

I henhold til § 4 i Åpenhetsloven skal virksomheten regelmessig gjennomføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Disse retningslinjene er anerkjent som de mest omfattende og solid forankrede internasjonale mekanismene for å fremme ansvarlig næringsliv.

Aktsomhetsvurdering er en systematisk arbeidsmetode som benyttes for å identifisere, forebygge, redegjøre for og følge opp faktiske og potensielle negative konsekvenser knyttet til virksomhetens aktiviteter. Vurderingene skal særlig fokusere på påvirkning av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, både internt i virksomheten og i leverandørkjeder og samarbeidspartnere.

OECDs retningslinjer anbefaler at alle virksomheter gjennomfører slike vurderinger regelmessig for å unngå negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø som følge av deres forretningsaktiviteter¹.

Proessen består av seks trinn. Figuren nedenfor oppsummerer trinnene i aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer:

2

¹ [Aktsomhetsvurderinger - Forbrukertilsynet](#)

² [OECDs retningslinjer – Ansvarlig Næringsliv](#)

Prosess for aktsomhetsvurderinger

Proessen for å utføre aktsomhetsvurderinger deles opp i 6 trinn som beskrevet nedenfor:

Trinn 1: Forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer

SpareBank 1 Hallingdal Valdres har forankret ansvarlighet i flere retningslinjer:

Styringsdokument	Beskrivelse
Styringsdokument for bærekraft	Beskriver de overordnede føringene og prinsippene for bærekraft i vårt konsern og våre virksomhetsområder. Setter styring, roller og ansvar for bærekraft, inkl. intern oppfølging og ekstern rapportering. Inneholder forventninger til verdikjeden
Etiske retningslinjer	Setter standarder for etisk adferd og ansvarlighet i virksomheten
Rutine for utførelse av aktsomhetsvurderinger	Gir retningslinjer for hvordan virksomheten skal etterleve åpenhetsloven og sikre respekt for menneskerettigheter
Rutine for innkjøp	Sikrer at innkjøp skjer på en måte som respekterer menneskerettigheter. Rutinen operasjonaliserer vår innkjøpsmakt og tydeliggjør krav til åpenhet og leverandøroppfølging.
Policy for personvern	Dekker hvordan virksomheten skal beskytte personopplysninger og respektere individets rettigheter
Policy for HR og personalpolitikk	Gir overordnede føringer for HR-arbeidet og setter rammene for en konsekvent og helhetlig personalpolitikk i konsernet.
Rutine for hendelseshåndtering	Beskriver hvordan ansatte registrerer og behandler hendelser. Inneholder føringer for «sensitive hendelser» og håndtering av hendelser med personvernkonsekvenser.
Rutine for klagebehandling	Regulerer mottak, saksbehandling og frister, samt organisering av Klageutvalget, dokumentasjon og rapportering.
Krav til leverandører om bærekraft og forretningsetiske forhold (SB1U)	Stiller krav til leverandører om å overholde bærekraftige og etiske standarder
Retningslinjer for bærekraftig distribusjon og anbefaling av verdipapirfond i SpareBank 1 (SB1 Forvaltning)	Sikrer at distribusjon og anbefalinger skjer på en bærekraftig måte

Trinn 2: Kartlegg og vurder risiko

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som virksomheten enten har forårsaket eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til virksomhetens forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester gjennom leverandørkjeder eller forretningspartnere. Interne og eksterne endringer i virksomhetens risikobilde må hensyntas. Man må også ta hensyn til eventuelle varsler og klager, eller andre tilbakemeldinger fra interessenter og rettighetshavere. Virksomheten plikter å aktsomhetsvurdere etterfølgende ledd i den grad de kan ha «forårsaket» eller «bidratt til» negative konsekvenser som følge av forholdet de har til det etterfølgende leddet. Virksomheten plikter ikke å aktsomhetsvurdere negative konsekvenser de kun er «direkte knyttet til» gjennom etterfølgende ledd av virksomheten.

Kartleggingsprosess

Start med en overordnet analyse av egen virksomhet, leverandører og forretningspartnere. Kategoriser enheter etter bransje, geografi og type samarbeid. Identifiser områder med høyest risiko for negativ påvirkning på mennesker.

Hva skal kartlegges?

- Faktiske skader: Konsekvenser som allerede har skjedd.
- Potensielle konsekvenser: Skader som kan oppstå basert på risikobildet.
- Vurder virksomhetens tilknytning til skaden (forårsaket, bidratt til, eller direkte knyttet).

Risikotyper

- Bransjerisiko: F.eks. lav lønn og dårlige HMS-forhold i tekstilindustrien.
- Geografisk risiko: F.eks. svake rettssystemer eller politisk uro.
- Virksomhetsrisiko: F.eks. dårlig historikk på menneskerettigheter.
- Produktrisiko: F.eks. råvarer utvunnet i konfliktområder.

Sårbare grupper

Barn, migrantarbeidere, urfolk, LHBTIQ+-personer, personer med nedsatt funksjonsevne

Informasjonsinnhenting

Bruk både primærkilder (kontrakter, rapporter, myndighetsdata om helse, lønn, miljø etc.) og sekundærkilder (studier, indekser, etc.). Vurder kildenes troverdighet og motivasjon kritisk.

Interessentdialog

Involver berørte parter gjennom meningsfylt toveiskommunikasjon, eksempelvis

gjennom spørreskjema, samtaler, intervjuer e.l. Dialogen bør gjennomføres med lokalkunnskap, på lokalt språk og tilpasses deretter.

Ved manglende informasjon

Øk påvirkningskraften gjennom samarbeid, langsiktige kontrakter eller forhåndskvalifisering. Vurder å avslutte samarbeid med leverandører som ikke vil dele nødvendig informasjon.

Landingsider for felles selskaper som ofte omtales i bankenes redegjørelse:

- Her finnes lenker til SpareBank 1 Utvikling DA, Kundesenter AS og Gruppen AS: [Åpenhetsloven | SpareBank 1](#)
- Lenke til SpareBank 1 SamSpar: [SamSpar | SpareBank 1](#)
- Lenke til SpareBank 1 forvaltning: [Vår tilnærming til menneskerettigheter og åpenhetsloven | SpareBank 1](#)
- Lenke ODIN forvaltning: [Åpenhetsloven - Odin](#)

Trinn 3: Iverksett tiltak

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, basert på prioriteringer og vurderinger fra kartleggingsfasen (Trinn 2). Tiltakene deles inn i tre nivåer:

- **Forebygging:** Tiltak som hindrer skade før den oppstår.
- **Begrensning:** Tiltak som reduserer omfanget av skade som allerede har skjedd.
- **Stansing:** Tiltak som avslutter aktiviteter som forårsaker skade, f.eks. å bryte kontraktsforhold.

Tiltak skal tilpasses bankens relasjon til konsekvensene (forårsaket, bidratt til, eller direkte knyttet). Jo nærmere skaden, desto større ansvar. Eksempler på tiltak som selskapet kan iverksette er opplæring av ansatte og underleverandører, forhåndskvalifisere leverandører, bruke så få leverandører som mulig og ha tett dialog med leverandører. Noe negativ påvirkning kan håndteres raskt, for eksempel ved å stanse aktiviteter som fører til aktiv skade. Annen påvirkning og risiko må jobbes med over tid for å forebygge eller begrense, og en tiltaksplan kan utarbeides.

Virksomheten må bruke sin innflytelse aktivt, særlig i leverandørkjeder, og vurdere om forretningsforhold skal opprettholdes, pauseres eller avsluttes. Ved systemiske problemstillinger (f.eks. fattigdom, diskriminering) kreves samarbeid på tvers av bransjer og med myndigheter. Tiltak skal dokumenteres og følges opp i trinn 4.

Trinn 4: Følg opp tiltak

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal følge med på gjennomføring og resultater av tiltak i trinn 3. Hensikten er å vurdere om tiltakene har fungert etter planen, eller om noe bør gjøres annerledes i fremtiden for å forbedre dem. I dette trinnet skal man undersøke følgende:

- Hvor mange av tiltakene som faktisk ble gjennomført til planlagt tid
- Hvor godt tiltakene har fungert
- Om skade på individer eller grupper faktisk har blitt avverget eller håndtert
- Vurdere om det er noen negative konsekvenser vi kan ha oversett tidligere, og sørge for å inkludere disse i fremtiden

Trinn 5: Kommuniser

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal årlig publisere en redegjørelse for gjennomførte aktsomhetsvurderinger på bankens nettsider. Redegjørelsen skal oppdateres og publiseres innen fastsatt frist, og samtidig formidles internt i organisasjonen. Formålet er å sikre at ansatte får innsikt i arbeidet som gjøres, og at forbedringer over tid blir synlige og forståelige.

Dersom det gjennom aktsomhetsvurderingene avdekkes negativ påvirkning, skal dette først kommuniseres til de berørte partene. Målgrupper som er utsatt for negative konsekvenser forårsaket av SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal informeres om hvilke konsekvenser som er identifisert, og hvilke tiltak som er iverksatt for å håndtere eller redusere disse.

Kommunikasjonen skal være tilpasset målgruppen og gjennomføres på en forståelig måte, i riktig format, og tilpasset tid og sted. Eksempler på kommunikasjonsformer kan være fysiske eller digitale møter, nettbasert dialog, eller formidling via en relevant tredjepart.

Trinn 6: Gjenopprett

Dersom SpareBank 1 Hallingdal Valdres har forårsaket eller medvirket til faktiske skader, skal selskapet sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd. Virksomhetens tilknytning til skade og risiko er avgjørende for hvilket ansvar man har for å håndtere de, og hvordan man eventuelt skal kommunisere med og følge opp berørte interessenter og rettighetshavere. Hovedregelen er at desto nærmere virksomheten er negativ påvirkning, desto større ansvar vil den ha for å stanse, forebygge og begrense den.

Eksempler på gjenoppretting kan være erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, sanksjoner eller andre alternative løsninger som står i forhold til skadens art og omfang.

Kundeklager kan sendes inn på våre nettsider og blir håndtert lokalt eller av et av våre samarbeidende selskaper.

Det er også en klar forventning fra arbeidsgiver at hendelser meldes inn av alle ansatte. Innmelding av hendelser eller varslinger fra ansatte kan gjøres gjennom to ulike kanaler.

Når ansatte varsler kan den ansatte velge å varsle til leder, som er ansvarlig for å håndtere det videre, og ved behov koble på konsernets varslingsmottak. I tillegg har vi en intern varslingskanal, som administreres av Ernst & Young AS (EY). Dette gir mulighet til å være anonym - enten både ovenfor arbeidsgiver og EY eller kun ovenfor arbeidsgiver.

Dokumentasjon og rapportering

Jf. Åpenhetsloven §5, skal SpareBank 1 Hallingdal Valdres offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderingene. Redegjørelsen skal inneholde følgende informasjon:

- a. en generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- b. opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger
- c. opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene.

Redegjørelsen skal gjøres lett tilgjengelig på virksomhetens nettsider, og kan inngå i årsberetningen, jf. regnskapsloven. Virksomhetene skal i årsberetningen opplyse om hvor redegjørelsen er tilgjengelig.

Redegjørelsen skal oppdateres og offentliggjøres innen 30. juni hvert år og ellers ved vesentlige endringer i virksomhetens risikovurderinger. Den skal underskrives i tråd med reglene i regnskapsloven § 3-5³.

Ved integrering av Åpenhetsloven i årsberetning:

Hvis banken har plikt til å utarbeide årsberetning etter regnskapsloven, kan man innta redegjørelsen etter åpenhetsloven i denne. Dette er frivillig. Det er også mulig å innta redegjørelsen etter åpenhetsloven i en generell bærekraftsrapport. Hvis man velger å gjøre dette må man sørge for at det er klart hvilke deler av rapporten som angår åpenhetsloven og at det er lett å finne frem til disse. Redegjørelsen må fortsatt oppfylle alle krav til innhold og de formelle kravene. Dette betyr at hvis redegjørelsen er en del av en bærekraftsrapport så må denne blant annet være signert av riktige personer.

Oppdatering og revisjon

Rutinen skal oppdateres og revideres årlig, eller ved behov, f.eks. ved endringer i risikobilde.

³ [Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold \(åpenhetsloven\) - Lovdata](#)

Andre ressurser

[Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold \(åpenhetsloven\) - Lovdata](#)

[Åpenhetsloven - Forbrukertilsynet](#) - Nyttig ressurs for arbeid med Åpenhetsloven

[OECDs retningslinjer – Ansvarlig Næringsliv](#)

Relevante kilder i kartleggingsprosessen (Trinn 2):

[Høyrisikolisten | Anskaffelser.no](#) - beskriver produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden.

[Corruption Perceptions Index 2024 - Transparency.org](#) - vurderer hvor mye korrupsjon det er i de ulike landene.

[Global Rights Index - International Trade Union Confederation](#) - index som beskriver arbeideres rettigheter i de ulike landene.

[Anti-money laundering and countering the financing of terrorism at international level - Finance](#) - EU sin liste over høyrisikoland

[High-risk and other monitored jurisdictions](#) - FATF sin liste over høyrisikoland for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering

[EU Sanctions Map](#) - oversikt over sanksjoner mot land

[Sanksjoner – DEKSA](#) - direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner